MKATABA WA UMOJA WA AFRIKA WA

KUKOMESHA UKATILI DHIDI YA WANAWAKE NA WASICHANA

TOLEO RAHISI KWA WATOTO

UTANGULIZI

Kwa hisia ya dharura pamoja na matumaini, nalikaribisha toleo hili muhimu na rahisi kwa watoto la Mkataba wa Umoja wa Afrika wa Kukomesha Ukatili Dhidi ya Wanawake na Wasichana (AU CEVAWG). Utekelezaji kamili wa Mkataba huu wa kihistoria, unaolinda haki za wasichana za usalama, afya, heshima, elimu, kushiriki na ulinzi dhidi ya aina zote za ukatili na ubaguzi, ni msingi muhimu katika kufanikisha dira ya wasichana wenye afya njema na waliowezeshwa kama ilivyoainishwa katika Agenda 2063, The Africa We Want, na unawiana kikamilifu na matarajio ya Agenda 2040 ya Afrika inayowafaa watoto wake.

Ingawa Mkataba huu unasitawisha mfumo muhimu wa ulinzi katika ngazi ya bara, lugha yake ya kisheria mara nyingi hubaki kuwa tata na hivyo inaweza kuwa vigumu kufikiwa na walengwa wakuu wa haki hizi wanaohitaji kuwezeshwa; watoto wetu. Kwa sababu hiyo, toleo hili rahisi kwa watoto si nyongeza tu, bali ni uhitaji wa kimkakati. Linaziba pengo kati ya uwajibikaji wa sera za ngazi ya juu na hali halisi ya maisha ya kila siku kwa kuifanya misingi ya kisheria iwe dhana zilizo wazi, zenye kuvutia na zinazofikika kwa urahisi ili watoto waweze kuzielewa, kuzidai na kuzitetea.

Umuhimu wa mpango huu una sehemu nyingi. Kwanza, unawawezesha watoto kupitia ujuzi, kwa kuwapatia wasichana na wavulana uelewaji ulio wazi wa haki zao za usalama, afya na kuheshimiwa. Pili, unakuza uwezo wa kushiriki na kuchukua hatua kwa kuwatambua watoto si kama waathiriwa bali kama wahusika watendaji katika kuzuia ukatili ndani ya shule, familia na jamii zao. Tatu, unahimiza ujumuishaji kwa kutambua unamnanamna wa wasichana wa kiafrika, iwe ni wa vijijini au mijini, walio shuleni au waliolazimika kuhama makazi, wenye ulemavu au wasio na ulemavu, ukisisitiza kwamba ulinzi na heshima ni haki za wote na hazipaswi kujadiliwa.

Naupongeza mpango huu wa wakati unaofaa kwa kuandaa kifaa chenye nguvu kinachogeuza uwajibikaji wa kisheria kuwa kichocheo cha mazungumzo, kinga na mabadiliko ya kizazi baada ya kizazi. Kwa kuhakikisha kwamba watoto wetu wanafahamu, wanashiriki na wanawezeshwa, tunawekeza katika wakati ujao wenye afya bora zaidi, haki zaidi na ustahimilivu. Nawahimiza wadau wote kuunga mkono usambazaji na matumizi mapana ya hati hii, kwani kuwawezesha raia wetu wachanga zaidi kunabaki kuwa njia ya uhakika zaidi ya kufikia ustawi endelevu kwa wote.

AMB. AMMA ADOMAA TWUM-AMOAH
AUC COMMISSIONER FOR HEALTH, HUMANITARIAN
AFFAIRS AND SOCIAL DEVELOPMENT

UTANGULIZI

Ukatili dhidi ya wanawake na wasichana ungali miongoni mwa ukiukaji wa haki za kibinadamu ulioenea zaidi barani Afrika, ukiwa na athari mbaya kwa afya, elimu na ustawi. Watoto, hasa wasichana, ni kati ya wale walio katika hatari zaidi kwa sababu ya umri wao, kuwategemea wengine, na ufikiaji wao mdogo kwa mifumo ya ulinzi. Ili kushughulikia hili, Umoja wa Afrika ulipitisha Mkataba wa Umoja wa Afrika wa Kukomesha Ukatili Dhidi ya Wanawake na Wasichana (AU CEVAWG) wakati wa Kikao cha Kawaida cha 38 chake mwezi Februari 2025, hatua iliyoashiria uwajibikaji wa kihistoria wa kuondoa aina zote za ukatili.

Hata hivyo, nyaraka za kisheria mara nyingi hutumia lugha ya kitaalamu ambayo ni vigumu kwa watoto na vijana kuielewa. Ili kuziba pengo hili, Ofisi ya Uhusiano ya Umoja wa Afrika kwa ushirikiano na Idara ya Jinsia, Wanawake na Vijana ya Umoja wa Afrika iliandaa hili Toleo Rahisi kwa Watoto la AU CEVAWG. Linarahisisha maandishi ya awali kwa kutumia lugha iliyo wazi pamoja na vielelezo vinavyofikika, na hivyo kulifanya liwe lenye kuvutia na linalowiana na muktadha wa kitamaduni kwa watoto na vijana kote barani Afrika.

Hati hii inalenga kuelimisha, kuwezesha, na kuchochea hatua, kwa kuwasaidia watoto kuelewa haki zao, kujitetea wao wenyewe na kuwatetea wengine, na kuchangia ulimwengu usio na ukatili. Hati hii ni chombo cha uhamasishaji na ushiriki, ikithibitisha kwamba watoto ni wahusika watendaji wa mabadiliko katika familia, shule, na jamii. Tunawaalika watoto, walezi, walimu, na wanaotunga sheria kutumia mwongozo huu kuchochea mazungumzo, kuimarisha mifumo ya ulinzi, na kuendeleza Afrika ambayo kila mwanamke na msichana anaishi bila ukatili.

Jumbe kutoka Ofisi ya Uhusiano ya Umoja wa Afrika ya World Vision na Idara ya Jinsia, Wanawake na Vijana ya Umoja wa Afrika

> Kila mtoto anastahili kuishi katika dunia isiyo na ukatili na hofu. Kwa kuufanya Mkataba huu upatikane kwa urahisi, tunawekeza katika wakati ujao ambapo watoto wanaelewa haki zao na kushiriki kikamilifu katika kujenga Afrika yenye usalama na usawa zaidi.
>
> **Sam Norgah,**
> **Ofisi ya Uhusiano ya Umoja wa Afrika ya World Vision**
>
> ---
>
> Umoja wa Afrika unawajibika kuhakikisha kwamba hakuna mwanamke au msichana anayeteseka kimyakimya. Toleo hili rahisi kwa watoto linaonyesha kujizatiti kwetu kuelekea ujumuishaji na uwezeshaji, likihakikisha watoto wanaelimishwa na kushirikishwa katika kujenga bara ambalo heshima na usawa vinatawala.
>
> **Prudence Nonkululeko**
> **Idara ya Jinsia, Wanawake na Vijana ya Umoja wa Afrika**

SHUKRANI ZA KUTAMBUA

Utokezaji wa hili Toleo Rahisi kwa Watoto la Mkataba wa Umoja wa Afrika wa Kukomesha Ukatili Dhidi ya Wanawake na Wasichana (AU CEVAWG) umewezekana kupitia kujitolea kwa dhati, ushirikiano, na utaalamu wa watu na mashirika mbalimbali.

Tunatoa shukrani zetu za dhati kwa watoto kutoka Ethiopia, Rwanda, Sierra Leone na Zimbabwe, ambao ushirikiano wao katika mchakato wa uthibitisho umehakikisha kwamba toleo hili linaonyesha kwa uhalisi sauti na mitazamo yao.

Tunatoa shukrani zetu za dhati kwa wachangiaji wa heshima kutoka katika Umoja wa Afrika kwa msaada wao mkubwa: Dk. Ayalew Getachew Asseffa, Dk. Musavengana Chibwana, Dk. Olubusayo Akinola, Nena Thundu, Twambo Ronah Mumba, na Lindiwe Ngwenya. Shukrani za pekee kwa Victoria Maloka kwa uongozi na mwongozo wake, uliokuwa muhimu katika kuanzishwa kwa mpango huu.

Zaidi ya hayo, tunawatambua wafanyakazi kutoka katika mashirika yafuatayo kwa kuchukua muda wao kupitia matoleo ya rasimu: Eletshachew Aynalem (UN Women), Zemzem Jemal (Plan International), na Mwila Malama (Save the Children).

Shukrani za pekee pia zinaelekezwa kwa washiriki wenzetu wa World Vision kwa kujitolea na mchango wao katika majukumu mbalimbali: Malak Gibreel, Molly B. Kyomyisha, Tsion Hunde, Margaret Maidei Phiri, Shamiso Matambanadzo, Sakhile Dlamini, Imeilda Simo Happe, Ntokozo Magaya, Sharon Mwitari, Joy Kivata, Faith Thuku, Milkah Mwangi, Sam Norgah, Temesgen Aklilu, na Addiskidan Nigussie.

Mwishowe, tunatoa shukrani zetu za dhati kwa Wakurugenzi wa Kanda wa World Vision—Lilian Dodzo, Carla Denizard, na Matthew Pickard—kwa msaada wao thabiti na kuidhinisha ushiriki wa World Vision katika mradi huu.

Mafanikio haya yanaonyesha nguvu ya ushirikiano na kujitolea kwetu kwa pamoja katika kuendeleza haki za watoto barani Afrika. Pamoja, tunathibitisha tena kujitolea kwetu ili kuunda nafasi salama, zinazojumuisha na zinazomwezesha kila mtoto, tukihakikisha kwamba sauti zao zinahusika katika uundaji wa sera na mifumo inayojenga maisha yao.

KWA NINI MKATABA HUU UPO

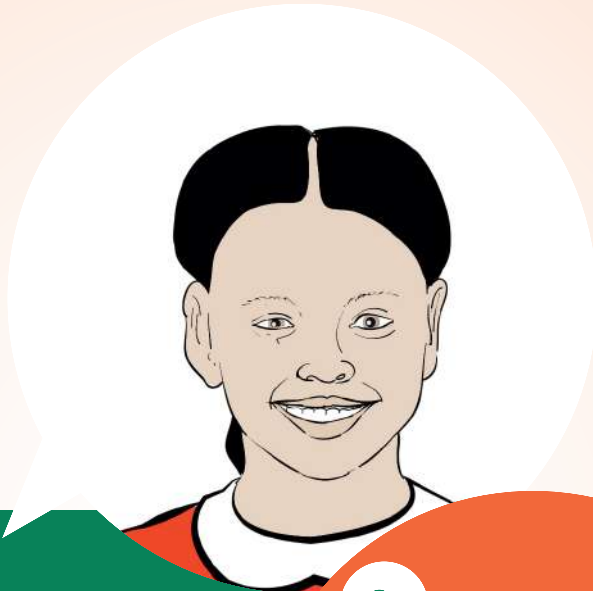

1. Viongozi wa Afrika wanataka Afrika iwe mahali salama kwa wanawake na wasichana.

2. Wanajua wanawake na wasichana wanaweza kuumizwa nyumbani, shuleni, kazini, katika jamii, au mtandaoni.

3. Wanaamini kila mwanamke na msichana anapaswa kuishi bila hofu, maumivu, au kutendewa kinyume cha haki.

4. Wanaamini pia wavulana na wanaume wanapaswa kusaidia kuufanya ulimwengu uwe salama zaidi.

MAKALA YA 1 - MANENO TUNAYOHITAJI KUJUA

1. **Mkataba:** Mkusanyo wa kanuni ambazo nchi zinakubaliana kufuata ili kuwalinda wanawake na wasichana.
2. **Mahakama:** Mahali ambapo mahakimu huamua kilicho sawa au makosa.
3. **Mtandao:** Intaneti, ambapo watu wanaweza kuzungumza, kujifunza, na kushiriki habari kwa kutumia simu au kompyuta.
4. **Familia:** Watu wanaopenda na kumjali mmoja na mwenzake, kama wazazi, watoto, watu wa ukoo, au wale wanaowatunza.
5. **Kuwaua Wanawake/Wasichana:** Wakati mwanamke au msichana anapouliwa kwa sababu tu ya kuwa wa jinsia ya kike.
6. **Jinsia:** Kile watu wanachodhani wavulana na wasichana wanapaswa kufanya katika jamii.
7. **Msichana:** Mwanamke mwenye umri wa miaka chini ya 18.
8. **Tabia Hatari:** Tabia au desturi yoyote inayowadhuru wanawake na wasichana au kuondoa haki zao.
9. **Ukomavu Mzuri wa Kiume:** Kuwafundisha wavulana na wanaume kuwa wema, wenye haki, na heshima kwa wasichana na wanawake.
10. **Makao Salama:** Mahali ambapo wanawake au wasichana walio hatarini wanaweza kukaa kwa usalama na kupata msaada.
11. **Mtazamo wa Kuwakazia Fikira Waathirika:** Wakati wote kumpa mtu aliyeathiriwa kipaumbele na kumshughulikia kwa uangalifu.
12. **Ukatili Dhidi ya Wanawake na Wasichana:** Tendo au neno lolote linalowaumiza wanawake au wasichana nyumbani, shuleni, kazini, au mtandaoni.
13. **Wanawake:** Mtu wa jinsia ya kike aliye na umri wa miaka 18 au zaidi.
14. **Mlinzi wa Haki za Binadamu wa Wanawake na Wasichana:** Mtu anayesema kwa ujasiri ili kulinda haki za wanawake na wasichana.

CHEMSHA BONGO

MANENO TUNAYOHITAJI KUJUA

Jaribio (Chaguo Nyingi):

1. Mkataba" unamaanisha nini?
   a. Sherehe
   b. Mkusanyo wa kanuni ambazo nchi zinakubaliana kufuata
   c. Somo shuleni
2. Kuwaua wanawake/wasichana ni nini?
   a. Wakati msichana anaposhinda tuzo
   b. Wakati mwanamke au msichana anapouliwa kwa sababu tu ya kuwa wa jinsia ya kike.
   c. Aina ya sherehe
3. Ukomavu mzuri wa kiume ni nini?
   a. Wavulana kuwa wenye nguvu zaidi kuliko wasichana
   b. Kuwafundisha wavulana na wanaume kuwa wema, wenye haki, na heshima kwa wasichana na wanawake
   c. Mchezo

Zoezi:

a. Chora picha ya jinsi "Makao Salama" yanavyoonekana kwa maoni yako.

KONA YA JARIBIO

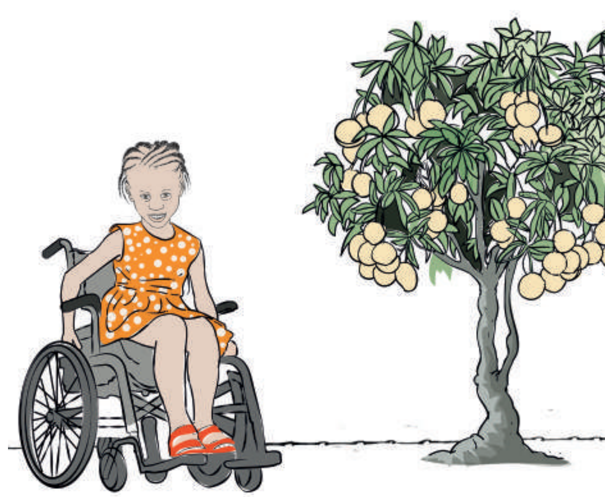

MAKALA YA 2 - HAKI YA KUISHI BILA UKATILI

1. Kila mwanamke na msichana ana haki ya kuishi kwa usalama na bila kuumizwa kwa njia yoyote.

2. Hakuna anayepaswa kuwatisha, kuwaumiza, au kuwadhulumu kwa sababu wao ni wanawake au wasichana.

3. Haki hii inahusiana na haki nyingine muhimu, kama uhuru, heshima, na usalama.

4. Kila mmoja, kutia ndani familia, shule, jamii, viongozi, na Serikali, anapaswa kusaidia kuwalinda wanawake na wasichana.

CHEMSHA BONGO

HAKI YA KUISHI BILA UKATILI

Jaribio (Kweli/Si Kweli):

a. Kila mwanamke na msichana ana haki ya kuishi kwa usalama.

b. Ni serikali peke yake zinazopaswa kuwalinda wanawake na wasichana.

Zoezi:

a. Michezo Inayokufanya Mhusika-Mkuu: Kwa jozi, onyesha jinsi mwalimu, rafiki, au mshiriki wa familia anaweza kusaidia kumlinda mtu kutokana na hatari.

b. Andika sentensi moja: "Ninaweza kusaidia kuwalinda wasichana kwa..."

KONA YA JARIBIO

MAKALA YA 3 - WAKATI NA MAHALI AMBAPO KANUNI HIZI ZINATUMIKA

1. Kanuni hizi zinawalinda wanawake na wasichana dhidi ya ukatili kila mahali; nyumbani, shuleni, kazini, katika jamii, na mtandaoni.

WAKATI MAMBO YAKO SHWARI

WAKATI WA MIGOGORO

BAADA YA MAJANGA

2. Zinatumika wakati wote; wakati mambo yako shwari, wakati wa migogoro, baada ya majanga au katika hali yoyote ngumu.

CHEMSHA BONGO

LINI NA WAPI KANUNI HIZI HUTUMIKA

Jaribio (Jaza Pengo):

Kanuni hizi huwalinda wanawake na wasichana katika ...., ..., ... na ....

Zoezi:

Tengeneza bango linaloonyesha kwamba ulinzi unatumika wakati wa amani.

MAKALA YA 4 - LENGO LA KANUNI HIZI

1. Kusaidia familia, nchi, na mashirika kukomesha ukatili kwa kutumia maelezo yaliyokusanywa ya hatua kwa hatua kuhusu makundi mbalimbali ya wanawake na wasichana.

2. Kufundisha familia, shule, na jamii kuwaheshimu wanawake na wasichana na kuepuka imani hatari.

3. Kutoa msaada kwa waathiriwa kama vile msaada wa dharura, ushauri, na makao salama.

4. Kuhakikisha madaktari, polisi na mahakama zinashughulikia kesi haraka na kwa haki.

CHEMSHA BONGO

LENGO LA KANUNI HIZI

Jaribio (Maswali ya Chaguo):

1. Ni nini mojawapo ya malengo ya Mkataba?
   a. Kuwapuuza waathiriwa
   b. Kukomesha ukatili dhidi ya wanawake na wasichana
   c. Kuanzisha michezo mipya

Zoezi:

a. Majadiliano ya kikundi: Shule zinawezaje kufundisha heshima kuwaelekea wasichana?

b. Andika kauli fupi: Sema "Hapana" kwa Ukatili kwa...

____

____

____

____

____

____

____

KONA YA JARIBIO

MAKALA YA 5 - SEHEMU INAYOPASWA KUTIMIZWA NA SERIKALI

1. Kuweka na kutekeleza sheria madhubuti za kukomesha ukatili, hata mtandaoni.

2. Kuhakikisha polisi, madaktari, na mahakama zinawasaidia waathiriwa na kufanya haki.

3. Kukusanya habari kuhusu ukatili ili kuuelewa na kufanya mipango vizuri zaidi.

4. Kutoa pesa za kusaidia mipango inayowalinda wanawake na wasichana.

CHEMSHA BONGO

SEHEMU INAYOPASWA KUTIMIZWA NA SERIKALI

Jaribio (Kweli/Si Kweli):

a. Serikali zinapaswa kuweka sheria madhubuti za kukomesha ukatili.

b. Serikali hazipaswi kukusanya habari kuhusu ukatili.

Zoezi:

Wazia kwamba wewe ni kiongozi. Andika mambo 3 ambayo ungefanya ili kuwalinda wanawake na wasichana.

KONA YA JARIBIO

MAKALA YA 6 - MAWAZO MAKUU YA SHERIA HII

Nchi zinazokubali kufuata Mkataba huu zinapaswa kukumbuka mawazo haya muhimu:

1. Heshimu na Kulinda haki za wanawake na wasichana.

2. Mtu yeyote aliyeumizwa anapaswa kupewa kipaumbele na kupata huduma, usalama, msaada na haki.

3. Kila mmoja anapaswa kushirikiana – familia, shule, jamii, na serikali – kukomesha ukatili.

4. Wanawake na wasichana wote wanapaswa kutendewa kwa haki na usawa, bila kujali umri, asili, ulemavu, au imani zao.

5. Wavulana na wanaume wanapaswa kuwa wema na wenye heshima.

CHEMSHA BONGO

MAWAZO MAKUU YA SHERIA HII

Jaribio (Maswali ya Chaguo):

1. Ni nani wanaopaswa kushirikiana kukomesha ukatili?
   a. Familia peke yake
   b. Familia, shule, jamii, na serikali
   c. Wavulana peke yao

Zoezi:

a. Chora duara kuzunguka maneno yanayoonyesha haki: heshima, usawa, wema.
b. Andika/Chora: "Wavulana na wanaume wanapaswa kuwa..."

KONA YA JARIBIO

MAKALA YA 7 - KUWASAIDIA WANAWAKE NA WASICHANA WANAOHITAJI MSAADA ZAIDI

Baadhi ya wanawake na wasichana wenye ulemavu, maskini, wakimbizi, wajane, na waliozeeka hawako salama. Nchi zinapaswa:

1. Kutoa huduma za afya, usalama, msaada wa kijamii na kihisia.
2. Kuwatendea wanawake na wasichana wote kwa heshima.
3. Kuwalinda wanawake waliozeeka dhidi ya unyanyasaji.
4. Kuwasaidia wakimbizi, watafuta hifadhi na wanawake waliotawanyika ndani ya nchi zao.
5. Kuweka sheria za kuwalinda wanawake na wasichana wenye ulemavu.
6. Kuhakikisha kwamba watu wanaowaumiza wanawake na wasichana wanachukuliwa hatua.

CHEMSHA BONGO

KUWASAIDIA WANAWAKE NA WASICHANA WANAOHITAJI MSAADA ZAIDI

Jaribio (Kweli/Si Kweli):

a. Wakimbizi na wanawake wenye ulemavu wanapaswa kupewa ulinzi wa pekee.

b. Wanawake waliozeeka hawahitaji heshima.

Zoezi:

a. Mwandikie kadi ya shukrani mtu anayewasaidia wanawake wanyonge.

b. Fikiria: Jamii zinaweza kufanya nini ili kuwasaidia wajane au wakimbizi?

KONA YA JARIBIO

MAKALA YA 8 - KUWALINDA WANAWAKE KAZINI

1\. Komesha aina zote za ukatili kazini, kutia ndani mtandaoni.

2\. Ifanye kazi iwe salama na yenye kusaidia.

3\. Walinde wanawake katika kazi zote.

4\. Hakikisha usawa wa malipo na fursa, nafasi za uongozi, likizo kwa ajili ya wazazi na ya kuwashughulikia watoto.

MAKALA YA 9 - KUWALINDA WASICHANA KAZINI

Baadhi ya wanawake na wasichana wenye ulemavu, maskini, wakimbizi, wajane, na waliozeeka hawako salama. Nchi zinapaswa:

1. Kuwazuia wasichana wasifanye kazi hatari.

2. Kurekebisha sababu zinazowalazimisha wasichana wafanye kazi sehemu zisizo salama.

3. Kukagua maendeleo katika kuhakikisha wasichana wako salama kazini.

CHEMSHA BONGO

KUWALINDA WANAWAKE NA WASICHANA KAZINI

Jaribio (Maswali ya Chaguo):

1. Ni nini kinachopaswa kukomeshwa kazini?
   a. Ukatili
   b. Usawa wa malipo
   c. Likizo kwa ajili ya kushughulikia watoto

2. Wasichana hawapaswi kufanya kazi __________
   a. Hatari
   b. Salama
   c. Ya kufurahisha

Zoezi:

a. Chora sehemu mbili za kazi: moja hatari, moja salama.
b. Andika: "Sehemu ya kazi iliyo salama ina..."

MAKALA YA 10 - KUZUIA UKATILI KABLA HAUJATOKEA

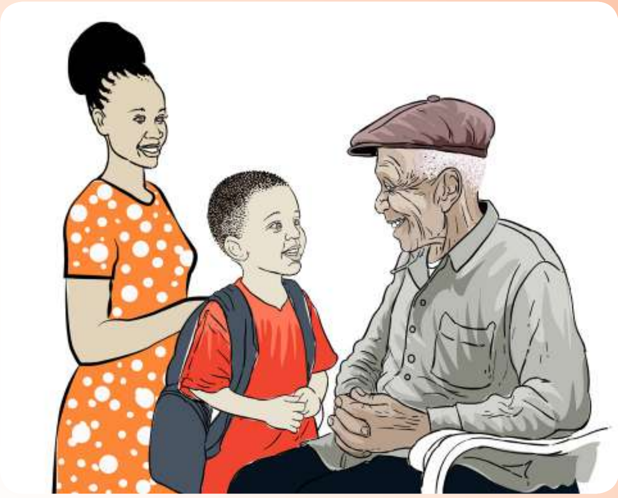

1. Weka sheria na kanuni za kukomesha ukatili.

2. Usitumie tamaduni, desturi, au dini kuruhusu ukatili.

3. Heshimu haki za wanawake na wasichana.

4. Wafundishe watu kuhusu maadili ya Kiafrika, heshima, na usawa.

5. Wazoeze mahakimu, polisi, na viongozi kushughulikia ukatili vizuri.

6. Toa adhabu halisi kwa wanaotekeleza ukatili.

7. Vyombo vya habari na mitandao ya kijamii inapaswa kusaidia kusambaza ujumbe kuhusu kuzuia ukatili.

CHEMSHA BONGO

KUZUIA UKATILI KABLA HAUJATOKEA

Jaribio (Kweli/Si Kweli):

a. Tamaduni au desturi zinaweza kuruhusu ukatili.

b. Vyombo vya habari vinapaswa kusaidia kusambaza ujumbe kuhusu kuzuia ukatili.

Zoezi:

a. Unda wimbo mfupi: "Waheshimu wanawake, waheshimu wasichana!"

KONA YA JARIBIO

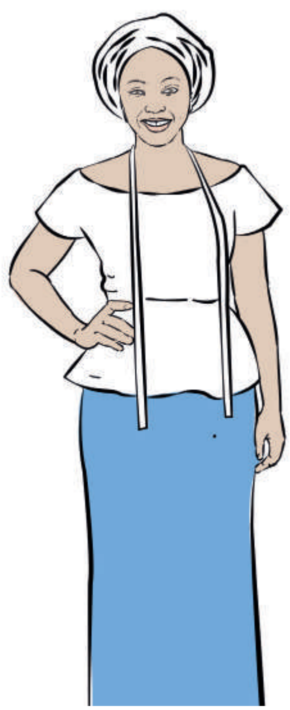

MAKALA YA 11 - ULINZI NA USAIDIZI KWA WAATHIRIWA

1. Fanya iwe salama kwa wanawake na wasichana kuripoti ukatili na uwape sehemu salama, huduma za afya, ushauri, na msaada wa kisheria.

2. Wanawake wanapaswa kushiriki katika maendeleo, na mali zao zinapaswa kulindwa ili waweze kubaki salama.

3. Nchi zinapaswa kuwasaidia na kuwalinda watetezi wa haki za wanawake na kushirikiana na mashirika ya wanawake yanayosema kwa ujasiri ili kukomesha ukatili.

MAKALA YA 12 - UPATIKANAJI WA HAKI

1. Serikali yako inapaswa kuhakikisha kwamba wanawake na wasichana wanashughulikiwa kwa haki na kuheshimiwa mahakamani.

2. Polisi na mahakama zinapaswa kushughulikia kesi haraka na kwa usahihi.

3. Waathiriwa, familia, na mashahidi wanapaswa kulindwa.

4. Taarifa za waathiriwa zinapaswa kutunzwa kama za kibinafsi.

5. Waathiriwa wanapaswa kupata msaada, amri za kulindwa, na fidia.

6. Wale wanaosababisha madhara wanapaswa kuchukuliwa hatua na kusaidiwa kubadilika.

CHEMSHA BONGO

ULINZI, USAIDIZI NA HAKI

Jaribio (Jaza Pengo):

a. Waathiriwa wanapaswa kupata ...., ... na.........................

b. Mahakama zinapaswa kushughulikia kesi.........................   ......, and................................,

Zoezi:

a. Andika barua fupi ya kumtia moyo mtu aripoti ukatili.

b. Chora “Ngao ya Haki” inayoonyesha ulinzi kwa waathiriwa.

MAKALA YA 13 - KUSHIRIKIANA

1. Hakikisha kwamba serikali, mashirika yasiyo ya kiserikali, jamii, na sekta ya kibinafsi zinashirikiana kuzuia ukatili na kuwasaidia waathiriwa.

2. Jenga ushirikiano unaounganisha msaada wa jamii na polisi, huduma za afya na za haki.

3. Imarisha ushirikiano kati ya nchi na taasisi ili kukomesha ukatili dhidi ya wanawake na wasichana.

CHEMSHA BONGO

KUSHIRIKIANA

Jaribio (Maswali ya Chaguo):

1. Ni nani wanaopaswa kushirikiana kuzuia ukatili?
   a. Serikali peke yake
   b. Serikali, asasi za kiraia, jamii, na sekta ya kibinafsi
   c. Shule tu

Zoezi:

a. Zoezi la kikundi: Tengeneza “mnyororo wa msaada” kwa kuungana mikono na kusema jinsi kila kundi linavyosaidia

MAKALA YA 14 - JINSI KANUNI HIZI ZINAVYOTUMIKA

1. Viongozi wako wanaahidi kufuata kanuni hizi na kuendelea kuiarifu Tume ya Afrika kuhusu hatua wanazochukua ili kukulinda.

2. Tume ya Afrika inahakikisha kwamba kanuni zinafuatwa kwa usahihi.

3. Ikiwa kutakuwa na kutokubaliana kuhusu kanuni hizo, Tume ya Afrika inaweza kuipeleka kesi hio kwa Mahakama ya Afrika.

4. Mahakama ya Afrika inaweza kusaidia kutatua matatizo kuhusu jinsi kanuni hizo zinavyotumika.

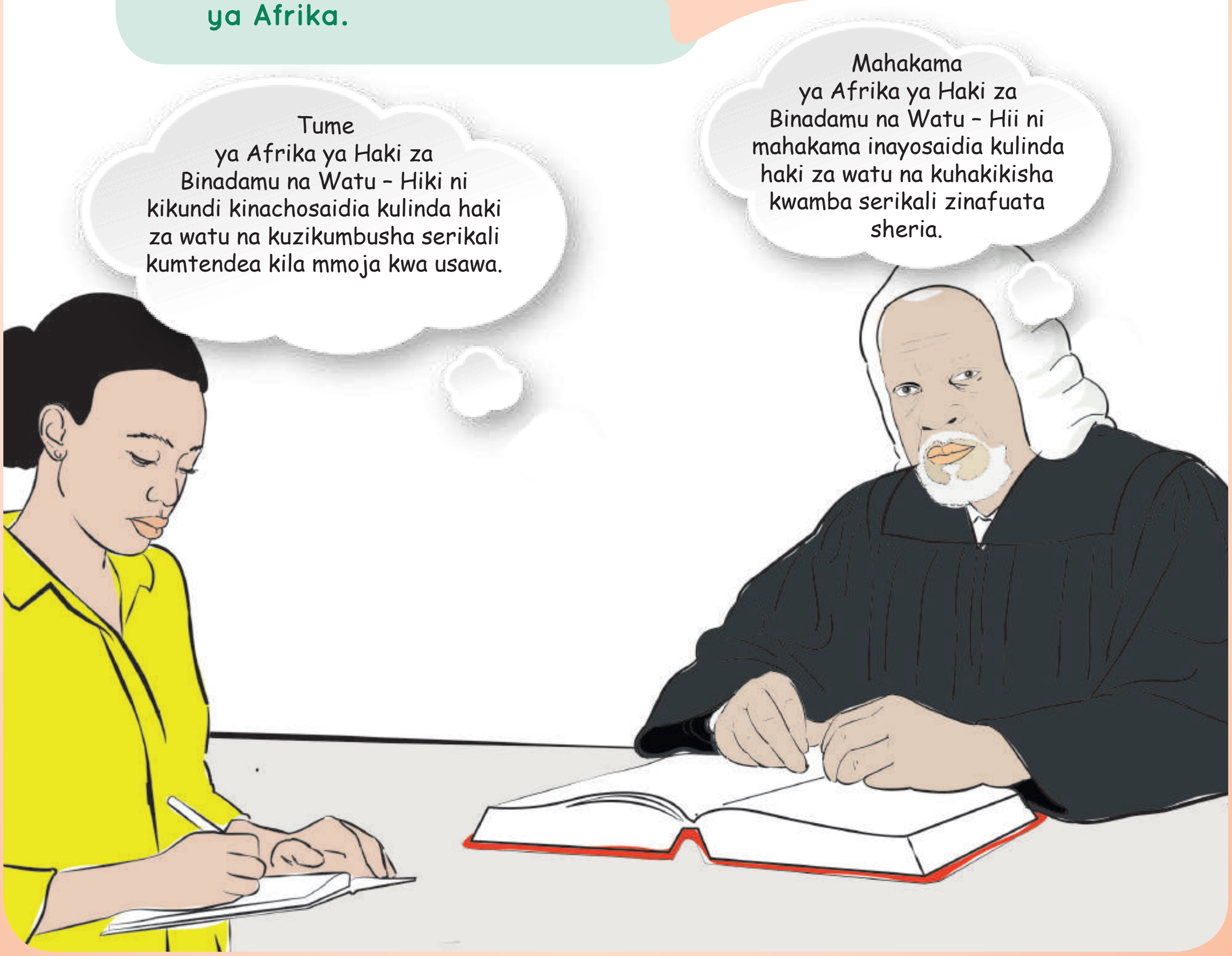

MAKALA YA 15 - KUWALINDA WANAWAKE NA WASICHANA KATIKA HALI ZOTE

1. Hakuna chochote katika kanuni hizi kinachoweza kutumika kudhoofisha au kupunguza vita dhidi ya ukatili.

2. Ikiwa kanuni zozote zinaonekana kwamba hazikubaliani, mara zote sisi huchagua ile inayowalinda wanawake na wasichana vyema zaidi kutokana na ukatili.

MAKALA YA 16 - KUTIA SAHIHI NA KUUKUBALI MKATABA

1. Nchi yoyote ya Umoja wa Afrika inaweza kutia sahihi na kukubali kuwa sehemu ya Mkataba huu.

2. Kila nchi inapaswa kufuata sheria zake wakati inapoamua kutia sahihi.

3. Baada ya kutia sahihi, nchi inapaswa kutuma hati rasmi ya kuthibitisha makubaliano yake.

4. Hati hiyo inapeanwa kwa Mwenyekiti wa Tume ya Umoja wa Afrika ambaye huhifadhi rekodi.

MAKALA YA 17 - WAKATI MKATABA UNAPOANZA KUTUMIKA

Ufuatao ni muhtasari wa haraka wa jinsi Mkataba unavyoanza rasmi kutumika:

1. Nchi 15 za Afrika Zinakubaliana.

2. Baada ya siku 30, unakuwa rasmi.

3. Tume ya Umoja wa Afrika inaarifu nchi kwamba sasa Mkataba unaanza kutumika.

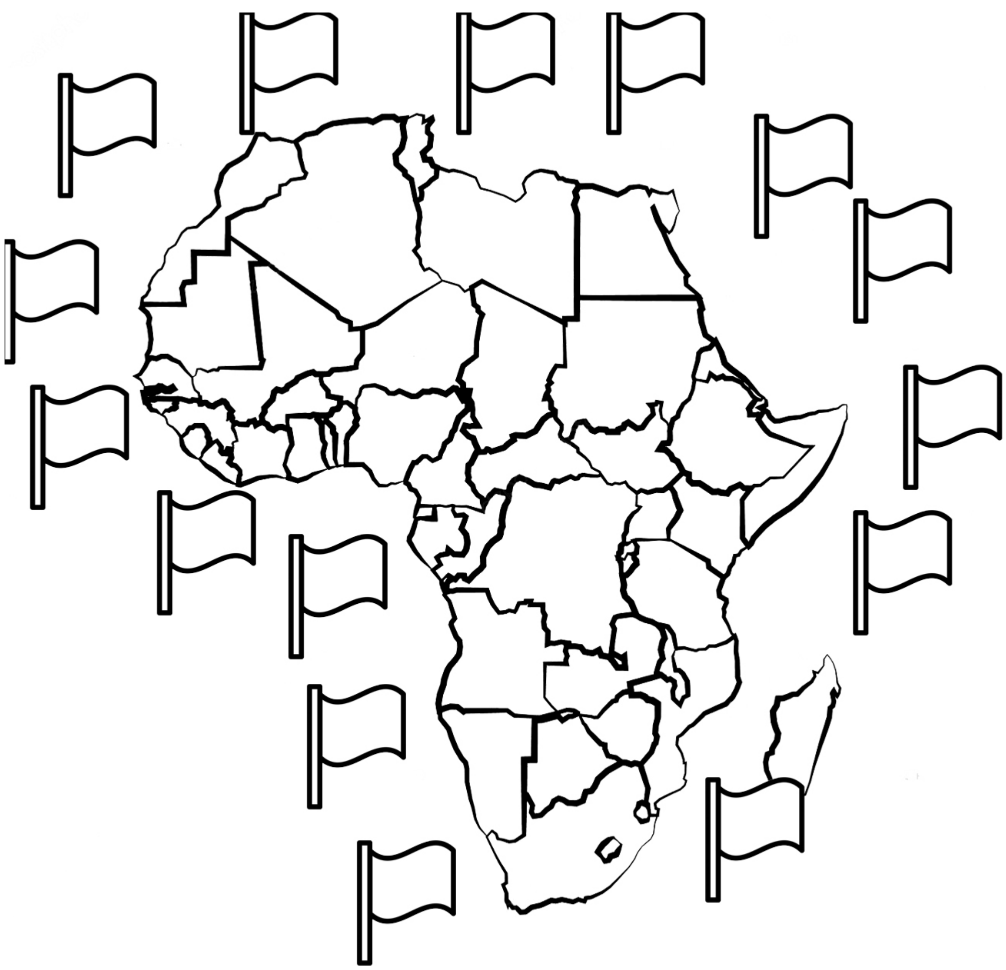

Je, unaweza kuitambua nchi yako katika ramani hii?

MAKALA YA 18 - JINSI KANUNI HIZI ZINAVYOWEZA KUBADILISHWA

1. Nchi yoyote ya Afrika ambayo imejiunga na Mkataba inaweza kupendekeza mabadiliko katika kanuni.

2. Mapendekezo haya yanashirikiwa na nchi zote na yanapaswa kukaguliwa ndani ya mwaka mmoja.

3. Umoja wa Afrika unaamua ikiwa mabadiliko hayo yanapaswa kukubaliwa.

4. Mabadiliko mapya yanaanza kutumika tu baada ya hatua zote zilizo katika Makala ya 17 kufuatwa.

MAKALA YA 19 - MAHANGAIKO KUTOKA KWA NCHI

1. Nchi fulani inaweza kuwasilisha hangaiko ikiwa ina tatizo na sehemu fulani ya kanuni.

2. Nchi inaweza kuondoa hangaiko lake wakati wowote.

3. Umoja wa Afrika unapaswa kuambiwa kwa maandishi ikiwa hangaiko hilo limeondolewa.

4. Hangaiko hili halipaswi kuwa kinyume na lengo la kukomesha ukatili dhidi ya wanawake na wasichana.

MAKALA YA 20 - KUHIFADHI NA KUWEKA REKODI ZA MKATABA HUU

1. Viongozi wako wanapaswa kutuma nyaraka zao rasmi za kujiunga kwa Umoja wa Afrika ili wawe sehemu ya timu inayolinda haki zako.

2. Nchi yoyote inaweza kutoka kwenye Mkataba huu kwa kutoa taarifa ya mwaka mmoja mapema.

3. Umoja wa Afrika husambaza taarifa zote kuhusu sahihi, mabadiliko, kuondoka, na huandaa nakala rasmi kwa nchi zote za Afrika.

CHEMSHA BONGO

KUTUMA OMBI, KUTIA SAHIHI, KUBADILISHA KANUNI

Jaribio (Kweli/Si Kweli):

1. Ni nani wanaopaswa kushirikiana kuzuia ukatili?
   a. Nchi zinapaswa kufuata kanuni na kuripoti kwa Tume ya Afrika.
   b. Mkataba huu huanza baada ya nchi 15 kutia sahihi.

Zoezi:

a. Wazia kwamba wewe ni kiongozi wa nchi. Andika kwa nini ungetia sahihi Mkataba huu.

b. Tengeneza mfuatano wa matukio unaoonyesha jinsi Mkataba unavyoanza kufanya kazi.

c. Andika/chora: "Ulimwengu ambao wanawake na wasichana wako salama huonekana hivi..."

d. Kiapo cha kikundi: Kila mtoto anaandika ahadi moja ya kusaidia kuwalinda wanawake na wasichana.

KONA YA JARIBIO

UJUMBE WA MWISHO

"Kila mmoja anapaswa kuwalinda wanawake na wasichana na kuwatendea kwa heshima. Wakati sisi sote tunaposhirikiana, ulimwengu unakuwa mahali bora zaidi.

ANDIKA MAANDISHI YAKO HAPA

ANDIKA MAANDISHI YAKO HAPA

ANDIKA MAANDISHI YAKO HAPA

African Union Headquarters
P.O. Box 3243, Roosvelt Street
W21K19, Addis Ababa, Ethiopia

Haki Miliki © 2026 Umoja wa Afrika na World Vision

Simu: +251 11 551 77 00
Faksi: +251 11 551 78 44
www.au.int